

Peter Kreeft
A szeretet fanatikusi
(A fanatizmus védelmében)

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Peter Kreeft
A szeretet fanatikusi
(A fanatizmus védelmében)

Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár

Impresszum

Peter Kreeft
A szeretet fanatikusai
(A fanatizmus védelmében)

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció Peter Kreeft 1996-ban megjelent könyvének: *Az ökumenikus jihád* (Ecumenical Jihad) egyik fejezete. Az elektronikus kiadás a szerző engedélyével készült. Minden szerzői jog Peter Kreefté.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
A fordító előszava	4
Peter Kreeft: A szeretet fanatikusai (A fanatizmus védelmében).....	5

A fordító előszava

Peter Kreeft, az egyik legtermékenyebb és legnagyobb hatású amerikai katolikus író, a Boston College filozófia professzora. Jelentősebb könyvei: *A Summa of the Summa*, *A Handbook of Christian Apologetics*, *Christianity for Modern Pagans*. Ez a cikke a *Crisis* című amerikai katolikus havilap 1994. februári számában jelent meg. Rendkívüli éleslátással és biztonsággal elemzi a mai szekuláris életet és benne az Egyház, sőt az egész emberiség problémáit. Fejtegetései Amerikán alapszanak, de annak ellenére – vagy pontosan éppen azért – nem lehetnének figyelmeztetőbbek számunkra. Társadalmunk átalakulóban van az egyik materialista rendszerből a másikba – ahol talán lelkünk üdvét még nehezebb lesz elérnünk. Anyagilag ennek a folyamatnak a kezdetén vagyunk csak, erkölcsileg azonban nagyon kicsi a „lemaradásunk”! Ebben az eszeveszett nyugat-majmolásban „autentikus” értékű az amerikai Kreeft elemzése. Értsük meg figyelmeztetését, és tegyük azt az „egyedüli fontosat” – amíg nem késő!

Ez a cikk egyik fejezete lett Kreeft 1996-ban megjelent könyvének: *Az ökumenikus dzsihád* (*Ecumenical Jihad*), amelynek magyar fordítása most készül. A könyvben ugyanezt a témát dolgozza ki bővebben, és felszólítja a különböző keresztény és nem-keresztény vallásokat a szekuláris világ elleni összefogásra. – Peter Kreeft, az ökumenizmus egyik harcosa, protestánsból lett katolikus, mint a Katolikus Egyház annyi más jelentős személyisége (pl. R. Neuhaus, G. W. Rutler).

Peter Kreeft: A szeretet fanatikusai (A fanatizmus védelmében)

A „fanatikus” a mai modern társadalomban a legnagyobb sértés – különösen ha a „vallásos” jelzővel párosul. A másik ilyen sértő szó a fundamentalista.

Amikor az amerikai szövetségi kormány úgy döntött, hogy David Koresh¹ „fanatikus”, gépfegyvertűzzel vonult ellene – s tudjuk mi lett az eredmény² Az események utáni magyarázat: fundamentalista volt ő is és csoportja is. (Az amerikai Dél baptistái vigyázzanak!)

A média ma már rutinszerűen használja a fent említett két szót a kereszténység kétezer éves és a judaizmus négyezer éves erkölcsfilozófiájára, amikor azok különböznek a modern szekularista társadalmétól. Az ellentét rögeszmésen (mondhatnánk „fanatikusán”) majdnem mindig szexuális kérdések körül jelentkeznek: szodomia, abortusz, válás, fajtalankodás, fogamzásgátlás, kondom, női papság. Ha eltörölnénk a hatodik parancsolatot, a világ azonnal megtalálná az utat nézeteinkhez.

Négy csoportot vádolnak azzal, hogy veszélyeztetik a szexuális forradalmat: a konzervatív katolikusokat, a protestánsokat (beleértve az igazi fundamentalistákat), az ortodox zsidókat és a mohamedánokat. Ma már egyedül ezek a csoportok állnak ellent a szexuális szabadosság és a korlátlan abortusz új normáinak és csak ezek nem hajtottak még térdet Astarte-nek és Molochnak³.

Háborúban élünk, istenek közötti háborúban. A szexuális forradalom nem hasonlítható semmilyen militarista vagy politikai mozgalomhoz, annál jóval több: életünk alapjait támadja.

Három küzdőtér már ellenségünk kezében is van, a közvéleményt legjobban befolyásoló három intézmény: az oktatás, az újságírás és a szórakoztató ipar. Közvéleménykutatások mutatják, hogy ezek vezetőinek erkölcsi nézetei szöges ellentétben vannak az egész társadalméval, illetve azoknál „előrehaladottabbak” (ami itt a fertőben való mélyebb elmerülésre vonatkozik). Például, míg a lakosság 95%-a elítéli a házasságtörést, addig ez az arány csak 50% a filmiparban. Szemben az egész lakosság 72%-ával, kik szerint az abortusznak valamilyen határt kellene szabni, a tömegtájékoztatók embereinek csak 3%-a gondolja ugyanezt. Míg az átlagos lakosság 50%-a jár templomba, addig ez a szám csak 9% a másik csoportban.

Miért nem tudja a szekuláris felépítmény békében hagyni a tömegeket? Miért csempésznek vallásellenes utalásokat szinte minden filmbe, a legkisebb ok nélkül is? (Lásd Michael Medved *Hollywood kontra Amerika* című művét.) Miért támadják állandóan az előbb említett négy vallást?

A legkézenfekvőbb ok a büntudat – ugyanaz, ami miatt a bűnöző gyűlöli a törvényt, a svábbogár a fényt és a szuvas fog a fogorvost.

A másik ok a félelem. Mélyen belül érzik, hogy nem lehetnek biztosak abban, hogy nincs Isten, aki majd ítélkezik fölöttük, sőt el is ítélné őket. Senki sem tudja bizonyítani, senki sem lehet biztos abban, – bármennyire is nevetnek vagy gúnyolódnak –, hogy a bűn, az Ítélet, a Pokol csak fantázia és nem valóság.

¹ A Dávid fiai nevű szekta vezetője.

² David Koresh és mintegy 100 követője 1993. márciusában a Waco városában (Texas, USA) fekvő központjukban elbarikádozták magukat. Több mint egyhónapi tárgyalások után – arra hivatkozva, hogy a bentlevők életveszélyben vannak – a kormány fegyveresei megrohamozták a telepet. Máig meg nem állapított (vagy nem publikált) okokból tűz ütött ki, amiben kilencvenegyen, a bentlevők majd mindegyike, köztük David Koresh is, odaveszett.

³ Moloch az ammoniták istene, kinek gyermekeket áldoztak föl (pl. Lev 18,21; 2Kir 23,10.13). Astarte a termékenység istennője (pl. 1Kir 11,5).

A harmadik ok a féltékenység. Öntudatlanul épp azt a „fanatizmust” támadják és ítélik el, amit Kierkegaard végtelen odaadásnak, elkötelezettségnek hív. Ez a mi modern világunk Isten nélkül szenvedély nélkülivé, szürkévé, „unalmassá, lanyhává, fakóvá, érdektelenné” válik. Mivel ha nincs Isten, Mennyország, Pokol, Ítélet, abszolút jó és rossz, akkor nincs semmi, ami igazi szenvedélyt váltana ki.

Protestánsok, katolikusok, zsidók, mohamedánok abban a mindenható Istenben hisznek, Akinek az akarata az abszolút jó és Akivel szemben az engedetlenség a legnagyobb rossz, és ezt a hitet teljes odaadással élik meg. Nem egyszerűen emberi „értékekben” hisznek, hanem *isteni parancsolatokban*. (Isten nem a Tíz Értéket adta Mózesnek.)

A négy vallás közül talán a mohamedánoknak van a legrosszabb sajtója. A felületes vélemény szerint az ő esetükben a vallási cél szentesíti az erőszakot. (Ez a megállapítás egyébként csak a világ mohamedánjainak 5%-ára áll.) Az iszlám központi tanítása viszont épp az Istennek és az Ő Akaratának való teljes önátadás (*islam*) „fanatizmusa”. Ez pedig nem más, mint a mi első parancsolatunk: Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes elmédből és teljes erődből – végtelen szenvedéllyel.

Hol található a világ végtelen szenvedélyt Isten nélkül? Nyilvánvaló alternatíva a szexualitás, mely a vallási szenvedélyt helyettesíti modern életünkben. (Freud szerint persze a vallás a szexualitás helyettesítője, holott számára is, sok más millióval együtt, épp ellenkezőleg: a szexualitás lépett a vallás helyébe.) Szt. Tamás magyarázza, hogy „az ember nem élhet öröm nélkül”. Ezért fordul a testi örömhöz az, akitől a lelki örömeket elvonják.

Akik az örömeiket nemi szerveik által keresik, azzal vádolnak minket, keresztényeket, hogy gondolkodásmódunkban (doktrínáinkban, alapelveinkben) „rugalmatlanok” vagyunk. Nem egy parancsolat van, hanem tíz, mégis a modernisták egyetlen egy szenvedélyüket az egyházra vetítve azzal vádolnak minket, hogy csak a szexualitással törődünk. Mint amikor a kábítószeren élő fiatal nekiesik szüleinek – akik nagynéha megpróbálnak beszélni vele –, hogy „mindig ezzel jöttök”.

Minden káros szenvedély korlátozza az elmét, különösen a szex, mely a vallást pótolva a dogma fogalomkörébe emelkedik. Hány logikus, aprólékosan kidolgozott erkölcsi érvet hallottunk már az abortusz védelmében? Ha az abortusznak nem lenne a szexualitáshoz semmi köze, azonnal törvényen kívül helyeznék. Ha a hatodik parancsolatot megtartanánk, az ötödikkel sem lenne semmi baj. Amerikában a gyilkosságok 99%-a abortusz. Valahányszor olyannal vitatkozom ki az abortuszt védi, előbb-utóbb a szexhez, a valódi okhoz lyukadunk ki.

Paul Johnson az *Értelmiség* [Intellectuals] és E. Michael Jones az *Eltorzult modernisták* [Degenerate Moderns] című művében dokumentálja, hogy a legtöbb emberi ideológia valamilyen szexuális elferdülésből keletkezik. Sir Julian Huxley, a világ leghíresebb evolucionistája beismerte egy rádióműsor keretében, hogy az értelmiség azért fogadta oly lelkesen Darwin munkáját, a *Fajok eredetét*, „mert a természetes kiválasztódás kizárta Istent a világból, aki rettentő módon fékezte az emberek szexualitásának szabad[os]ságát”.

A „fanatizmus” és „fundamentalizmus” mellett még egy harmadik vádat is emelnek a katolikus, protestáns, zsidó és mohamedán erkölcs ellen: az „egyszerűséget”.

Ez is – mint a másik kettő – irigységből fakad. Ahogy irigylik szenvedélyességünket, ugyanúgy irigylik a világról szóló tudásunkat, bizonyosságunkat és annak világosságát. Milyen nagyszerű dolog látni a különbséget az egyenes és a göröngyös út között; tudni, hogy létezik jó és gonosz; felismerni, hogy mi helyes és mi helytelen; látni, hogy van koromfekete és hófehér, köztük pedig szürke. Chesterton mondja: „Az erkölcs hallatlanul bonyolult – annak, aki feladta elveit.”

Még a hitetlenek is érzik lelkük mélyén, hogy az életnek végülis egyszerűnek kell lennie. Meg is tapasztalják, amikor valaki hozzájuk közeláll haldoklik. Akkor aztán megszűnik pénz, hírnév, még a szex is. És a modern Mártának megszólalnak erről a bonyolult életről Jézus „egyszerű” szavai: „Márta, Márta, sok mindenre van gondod, de csak egy a fontos.” (Lk 10,41)

A szentek mind nagy egyéniségek, mert tudják, mi az az „egyedüli fontos”. Szt. Tamás magyarázata szerint: az ember életének teljessége annak végső céljából következik. Ha életünkben megvan az az egyedüli jó, akkor életünk igazi műalkotássá formálódik. Csak akkor válunk nagy egyéniséggé, ha megvan bennünk a „nagy szeretet”. Fanatikusnak kell tehát lennünk, hogy igazi egyéniséggé váljunk.

Ennek a fanatizmusnak igazi mozgatója nem lehet pszichológiai, csak teológiai eredetű. Isten nem hagyja, hogy egyszerű pszichoterápiás eszközként használják. Fanatizmusunknak nem saját lelki problémáinkban, hanem az objektív valóságban kell gyökereznie, és Isten felé kell irányulnia, aki „kiérdemelte” azt tőlünk. „Legyél szent, mert Én, a te Istened, szent vagyok!” (Lev 11,44) Szentté válásunk nem lehet az út életünk teljességéhez, hanem a teljesség lesz mellékterméke annak, hogy szentek vagyunk.

Az ilyen magasztos cél nemcsak életünk teljességéhez és boldogságához szükséges, hanem ahhoz is, hogy egyáltalán elviselhető legyen. A náciok nem kínzással, éheztetéssel, nehéz fizikai munkával kergették a zsidókat örületbe, hanem értelmetlen munkával: árkot ásni egyik nap és betemetni a következőn. A nehéz, verejtékes munka elviselhető, ha jelentős cél érdekében történik, de a céltalan nem. A szülés sokkal könnyebb, mint a nyugdíjba vonulás. A szegény paraszt kimerítő munkás élete nem mételezi meg a lelket, de a kifinomult gazdagok semmittevése igen.

A célnak, a „nagy szeretetnek” és a teljes önátadásnak az összefüggésére a két legjobb példa a vallás és a házasság-család. Nem csoda, hogy a szekularisták ezeket utasítják el, sőt ássák alá a legádázabb erőfeszítéssel.

A szekularisták alanti jellemzésével nem szándékozom az olvasókat magam mellé állítani, de még befolyásolni sem. Sőt az olvasók valószínűleg meg is fognak haragudni rám a következő bekezdés végére, – ha nem haragszanak máris. Egyet kérek csak: ne azt nézzék, hogy milyen érzelmeket kelt mondanivalóm, hanem, hogy *igaz-e*.

A modern ember – saját bevallása szerint – a változás folyamatában van. Az ember lényege a stabilitás hiánya, a dinamizmus: vagy önmagánál magasabbra emelkedik, vagy mélyebbre süllyed. Ha nem emelkedik Istenhez, hát lezüllik az állatok szintjére. De melyik állatéra? Meggyőződésem szerint a modern ember csúszómászóvá, hullóvé válik. A hullókra három dolog jellemző: 1. megeszik kicsinyeiket; 2. hidegvérűek és 3. testhőmérsékletük a mindenkori környezethez alkalmazkodik. A modern szekularisták három jellegzetes tulajdonsága: 1. megölik meg nem született kicsinyeiket; 2. a melegvérűeket fanatikusoknak mondják (a 36.6 C°-os hőmérsékletet magas láznak érzik a hidegvérűek) és 3. az örökké változó társadalmon kívül, melyhez folytonosan alkalmazkodnak, nincs semmiük: társadalmi relativisták transzcendens értékek nélkül.

Ha itt most megállnék, több rosszat tennék, mint jót. Céлом viszont nem gyűlöletet, haragot, félelmet ébreszteni, vagy kétségbeesést okozni, hanem háborúra készíteni föl magunkat.

Tetszik, nem tetszik, háború folyik körülöttünk. Nem mi indítottuk, hanem a Sátán, még az Édenben. Nem hagyományos háború hús-vér katonák ellen, hanem angyali fejedelemségek és hatalmasságok ellen, amit nem ágyúkkal, hanem jósággal vívunk. (Egyébként épp ez a Korán legfontosabb mondanivalója is a *jihadról*, a szent háborúról.) Bűnnel fertőzött társadalomban élünk, ami a szemünk láttára tűnik el – a WC-kagylóban, egyre gyorsabban forogva lefelé. Megmenteni talán már túl késő – ki tudja. De tudjuk, hogy még menthetünk meg lelkeket és azok sokkal értékesebbek, mint a társadalom maga. A háborút nem állíthatjuk meg, de csökkenthetjük a veszteségeket.

Hogyan? Először is tartsuk puskaporunkat szárazon, legyen szenvedélyünk élő, fanatizmusunk lángoló. A Sátán stratégiája tegnap tűz volt, ma víz. Tegnap félelmet keltett, kegyetlenségbe taszított, ma lustasággal és kényelemszeretettel csábít és „békét, békét hirdet mikor nincs is béke”. Tegnap ott leselkedett minden utcasarkon, ma meggyőz minket, hogy ő

csak egy mítosz. Mindkét stratégia sikeres: ha egy hadsereg jóval túlértékeli vagy egészen elbagatellizálja az ellenség erejét, ugyanúgy elveszti az ütközetet.

Ma a veszély nem az inkvizíció felélesztése – a különféle polgárjogi szervezetek fél évezreddel elkéstek –, hanem a homály, amelyben elveszítjük érzékelőképességünket. Nem tüzzel állunk szemben, hanem köddel.

Másodszor: biztos érzéssel kell megkülönböztetnünk a jó fanatizmust a rossztól. Minden fanatizmus rossz, kivéve azt, ami Istenre irányul. Senki és semmi más nem végtelenül jó, nem érdemel végtelen odaadást. Sem szex, sem ideológia (legyen az bal- vagy épp jobboldali), sőt még maga a biológiai élet sem. (Csak kérdezzük meg a mártírokat.) El kell kerülnünk minden hamis fanatizmust – bálványimádást – hogy lelkünket szűzi tisztaságban tarthassuk meg egyedül Isten szeretetének. Isten nem nyugszik addig – hisz arra teremtett minket – amíg azt az „egyetlen szükségest” nem tesszük: szeretni Istent teljes szívünkkel, teljes lelkünkkel és minden erőnkkel. A Mennysorság minden polgára fanatikussá!

Még kell különböztetnünk megszentelt és meg nem szentelt fanatizmust. Az előbbi csöndes és szerény, az utóbbi hangos, tolakodó, Ugyanaz, mint az igazi és az a bizonyos másik Madonna⁴ közötti különbség.

Szűz Mária a fanatizmus modellje. Teljes szívével mondta az ő nagy Igen-jét és adta át önmagát (*islam*) Istennek. Ez az egyszerű „igen” kitérte az ajtót az Ige számára a mi világunk felé. Az Ő fanatizmusának ereje megmentette és átalakította a világot. És Isten ezt a csodát újra meg újra véghez tudja vinni.

Ezt a szent fanatizmust nem szabad az együgyűséggel összetévesztenünk. A szentek, akik a legfanatikusabbak és a legegyszerűbbek, egyúttal a legszínesebb, legtalálékonyabb, legkiszámíthatatlanabb, legeredetibb egyéniségek is. Az ok egyszerű: ha valaki megismeri az egyetlen Abszolútot, könnyedén él, és még maga az élet is játékszer a kezében. Ezek a szentek arra is képesek, hogy haláluk pillanatában viccelődjenek. Szt. Lőrinc például a máglyán így szólt: „Fordítsatok meg, mert a másik oldalam még nyers.” Aki még soha nem érezte Isten közelségét, nem tudja ezt megérteni.

Ha fanatizmusunk Isten nélküli, akkor valamilyen bálványt abszolutizálunk, mert mi, emberek, imádásra teremtettünk. Isten nélkül valami olyannak leszünk rabjai, ami nálunk értékteletlenebb, ahogy George Mac Donald mondja: „rabszolgája leszel annak, amitől nem tudsz megválni, mégha az nálad értékteletlenebb is”. Még a szabadság is szolgáskorba süllyeszthet. C. S. Lewis írja: „Nem szabadnak születtem, hanem hogy imádjak és engedelmességek.” (Ugye megdöbbentő ez az idézet? Miért nem beszéltek erről nekünk az iskolában?)

Harmadszor: nem szabad meglepődnünk a szaporodó rágalmon, az ellenünk irányuló propagandán, cenzúrán és nyilvánvaló hazugságokon, amelyek az említett szekularista területeken egyre nagyobb számban jelentkezők. Gyakran – és tévesen – az ötvenes évek békéjét fogadjuk el normálisnak [Amerikáról van szó], és annak alapján kérdezzük, hogy miért kerültünk rossz vágányra. De a történelemből tudjuk, hogy az olyan nyugodt idők az abnormálisak. A negyvenes évek véres háborúja, a hatvanas évek szellemi harcai a normálisak. Még a mostani évek. Nem békések, nem jók, de normálisak. Isten nem palotát ígért erre az életre, hanem épp az ellenkezőjét (l. pl. Jn 16,33 vagy 1Pt 4,12).

Negyedszer: ha követjük Vezérünk utasításait a harcban, akkor olyat teszünk, amiről ma már sehol sem lehet hallani: örvendezni a becsmérélen és üldöztetésen. Ma az üldöztetés általában tintával történik, nem fegyverek acéljával. Ha nem leljük örömünket egy-két támadó megjegyzésben, hogyan fogunk örvendezni a börtönben (Joan Andrews⁵) vagy a

⁴ Amerikai rock énekesnő. „Népszerűsége” fenntartásához elsősorban a szexualitást használja föl.

⁵ Joan Andrews az abortusz elleni küzdelem egyik vezetője Amerikában. 1986-ban ötévi börtönbüntetésre ítélték egy abortusz-gépből tett 215 dolláros kár miatt. Az ítéletből két és fél évet töltött le, főleg magánzárkában.

mártíromságban (Romero érsek⁶)? Micsoda privilégium úgy jutni Krisztushoz, hogy az Ő Véréből egy csöpp ránk is hullik!

Ötödször: ha a háborúban védekezésre szorulunk is, pozitív lelkülettel kell a harcot vívni. Nem szabad a gonoszt ugyanolyan végtelen szenvedéllyel gyűlölni, mint amilyen a jót szeretjük. Azt a parancsot kaptuk, hogy szeressük Istent teljes szívünkkel, nem pedig, hogy gyűlöljük a Sátánt teljes szívünkkel. Gyűlölködés sosem nyer meg lelkeket. Az inkvizíció nem térített meg senkit sem. Fanatizmusunk a szeretet fanatizmusa legyen, mely elsősorban Isten felé irányul és aztán felebarátunk, különösen pedig ellenségünk felé, kiből Isten képmását kell látnunk. „Úgy győződ le ellenségedet igazán, ha barátoddá teszed.” – mondta Lincoln [a rabszolgaságot leromboló amerikai elnök].

A szeretet győzedelmeskedni fog.

Végül: köszönetet kell Istennek mondanunk a fanatizmus szent ajándékáért, mivel csak általa érhetjük el azt, amivel ellenségünk vádol minket. (Ha a kereszténység vádjával állítanak bíróság elé, lenne-e elég bizonyíték, hogy elítéljenek?). Szt. Teréz mondja: „Minden a kegyelem által történik.” Szt. Ágoston pedig: „Istenem, adj erőt parancsaidhoz és akkor parancsolj amit csak akarsz!” Amikor Istent teljes szívünkkel szeretjük, akkor már az Ő Szíve lakozik a miénkben. És csak Ő tudja az agapé melegét árasztó örök tüzet meggyújtani.

De ez nem fatalizmus. Az Úr csak a mi kérésünkre gyújtja meg a tüzet. „Nézd, ott állok az ajtónál és bebocsátásra várok.” Mint ahogy a híres festményen: Jézus lámpával a kezében kopogtat lelkünk ajtaján és az ajtón csak belül van kilincs. Csak mi nyithatjuk ki lelkünk nyikorgó ajtaját az Ő szent fanatizmusa számára, hogy átformáljon minket az Ő hasonlatosságára.

William Law írja: „Ha teljes őszinteséggel nézel lelkedbe, látod, hogy csak egy és csakis egy ok miatt nem vagy már most szent: nem akarod teljes szívedből.”

Annak oka, hogy Amerikában az iszlám gyorsabban terjeszkedik, mint a kereszténység, az lehet, hogy a mohamedánok – a jelek szerint – jobban igyekeznek szentté válni, mint a keresztények.

---

⁶ Oscar Romero salvadori érseket 1980. március 24-én misézés közben gyilkolták meg. A mártír főpap a szegények segítője és az erőszak elleni békés ellenállás híve volt.